

Vereniging van vrienden van het Gemeentemuseum Helmond.

Reis naar Engeland van 1 tot en met 7 mei 2009 – 46 deelnemers.

Tour operator: Betuwe Express – Herveld.
Chauffeur Frank Raven.

Vrijdag 1 mei 2009: Keurig netjes op tijd, verscheen iedereen bij Vlisco aan de start en wellicht mede door het mooie zonnige lenteweer, zo te zien in opperbste stemming. We boften dat het vanwege de vrije eerste meidag niet erg druk was op de weg en we daardoor op weg naar **Veurne** nog een koffiepauze konden houden. Zo rond een uur of elf kwamen we in het mooie Belgische plaatsje Veurne aan, waar we in feest- en banketzaal Retorika een gezamenlijke lunch hadden. We werden verwelkomd door een vriendelijke waard, die er voor gezorgd had, dat de tafels al gedekt stonden. Het aperitief was snel geserveerd en dat gold ook voor de lunch zelf.

Na dit middagmaal hadden we nog wat tijd over om in het centrum van dit aardige stadje Veurne rond te struinen en het mooie oude marktplein te bewonderen en te fotograferen. Van Veurne naar **Calais** was maar een korte rit, maar de controle van de Engelse Douane was redelijk streng. Iedereen moest de bus uit voor de paspoortcontrole en alle bergplaatsen van de bus werden gecontroleerd. Met onze bus op dek 5 vertrok de ferry ongeveer 10 minuten te laat en omdat we ook later dan gepland in **Dover** aankwamen, was het de vraag of we nog op tijd in **Canterbury** zouden zijn om de gereserveerde gidsen te treffen, die ons in de kathedraal zouden rondleiden. Een telefoontje bracht uitkomst: ze zouden wachten tot 4 uur. Het betalen van de gidsen en de entreegelden had nog even veel voeten in de aarde, maar nadat we ook deze horde genomen hadden, konden we aan de rondleidingen door de prachtige kathedraal beginnen. Deze moederkerk van het Anglicaanse kerkgenootschap is een van de meest sprekende voorbeelden van wat men “transitional” noemt, de overgang van de romaanse naar de gotische stijl, die onder het bewind van Richard I (1145-1189) plaatsvond. Behalve dit is in het schip en de kloostergang van de kathedraal, ook de “Perpendicular” stijl duidelijk aanwezig (1378). Dit is de laatste, langste en meest originele fase van de gotische architectuur in Groot-Brittannië, waarbij verticale lijnen domineren, maar waarvan het meest typisch de vele decoraties, de grote ramen en de lichtbogen zijn.

Augustinus kwam in 597 naar Engeland om het ongelovige volk te bekeren en de bekeerde koning Ethelbert stelde grond ter beschikking om een kathedraal en een abdij te bouwen. Augustinus wordt tot bisschop gewijd en Canterbury wordt het kerkelijk centrum van Engeland. In 1067 werd de bisschopskerk door brand verwoest, maar weer spoedig daarna herbouwd. Een van de meest trieste dieptepunten in de strijd tussen kerk en staat is de moord op de later heilig verklaarde Thomas Becket, die in 1170 in de kathedraal door ridders van koning Hendrik II werd gepleegd. In 1174 brandde de kerk opnieuw af en werd herbouwd ter ere van de martelaar St. Thomas Becket, o.l.v. de Franse architect William van Sens, die na zijn dood werd opgevolgd door Willam the Englishman. Onder de kruisbeuken en de torens die in de 15^e eeuw werden voltooid, is de bekende Bell Henry Tower (76 meter hoog) met zijn prachtige waaiergewelf.

De rondleiding door de kathedraal voerde langs de crypte (12^e eeuw), de kloostergang, de kapittelzaal, het Altar of the Sword's Point ter nagedachtenis aan Thomas Becket (Paus Johannes Paulus II en aartsbisschop Runcie hebben op die plek in mei 1982 samen gebeden), de grafkapel van de Black Prince, die later dienst deed als kerk voor de hugenoten, de marmeren troon van Augustinus (13^e eeuw), die traditioneel gebruikt wordt voor de inwijding van de aartsbisschop, het prachtige oksaal uit de 15^e eeuw met de beelden van

(Vervolg van 1 mei 2009):

zes koningen, de tombe van Hendrik IV en St. Michel's Chapel, gedecoreerd met talrijke barokke en renaissanceistische herdenkingsmonumenten. Opvallend veel schitterende middeleeuwse glas-in-loodramen sieren deze indrukwekkende kathedraal. Je zou een hele dag in zo'n kerk kunnen ronddwalen, maar helaas ontbrak hiervoor de tijd.

Na Canterbury vervolgden we onze weg naar ons hotel in **East Horsley**, waar we twee nachten in het Ramada Jarvis Guildford/Leatherhead zouden verblijven. De kamersleutels waren snel verdeeld en nadat enkele van onze medereizigers nog een keer van kamer verwisselden, was iedereen geïnstalleerd en vond met al snel de weg naar de bar, waar de prijzen van de dranken niet bepaald uitnodigend waren, en wat later de weg naar de eetzaal. Toen iedereen spoedig na het avondmaal naar de kamer verdween, omdat de extra lange dag, doordat de klok een uur was teruggezet, zich toch deed gelden, konden we terugzien op een lange, mooie en interessante eerste reisdag.

Zaterdag 2 mei 2009:

Na een stevig Engels ontbijt in buffetvorm, vertrokken we kwart over negen naar **Sevenoaks**, voor een bezoek aan het even buiten de stad gelegen **Mansion Knole**. Via glooiende heuvels (knolls genaamd) met boomgroepen en grasvelden komt men bij dit immense landhuis, met de bouw waarvan in 1456 door Thomas Bouchier (of Boucir), aartsbisschop van Canterbury werd begonnen. Daarna ging het onder de regering van Hendrik VIII over in Koninklijke handen. Elisabeth I schonk het landgoed in leen aan de familie Sackville, die het later in eigendom verwierf en die het rond 1603 uitbreidde. De 20ste-eeuwse schrijfster Vita Sackville-West heeft er gewoond en zij vergeleek Mansion Knole met een middeleeuws dorp, vanwege de 7 binnenplaatsen (aantal dagen van de week), de 52 trappen (aantal weken in een jaar) en de 365 kamers (aantal dagen in een jaar).

We splitsten ons gezelschap op in drie groepen, die elk door twee plaatselijke gidsen, die afwisselend spraken en elkaar aanvulden, door 16 verschillende vertrekken van dit kasteelachtige gebouw werden geleid. Een van de gidsen dacht dat we gekomen waren vanwege de lage koers van het pond, waarop meteen de reactie kwam: "nee, we komen uit interesse".

Sommige van de meubels komen uit Koninklijke paleizen. Verder zijn er in de verschillende vertrekken, zoals de Great Hall, met zijn weelderige scheidingswand in Jacobean stijl, de Stair Hall met een levensgroot naakt van de beeldschone Gianetta Baccelli, de Spangle Hall, de met pailletten versierde kledkamer, de Ballroom en de Cartoon Gallery, een schat aan meubilair, waaronder het prototype van de "knole" canapé, tapijten, 17e eeuwse gobelins, serviezen, zilverwerk en allerlei gebruiksvoorwerpen te bewonderen. Alleen de King's Room getuigt door zijn protserigheid van wansmaak. Er zijn voorts schilderijen van grootheden als Reynolds, Gainsborough, Van Dijck, Sir Peter Lely en Sir Godfrey Kneller te bezichtigen. Voor de vrije lunch reden we naar het centrum van Sevenoaks en daarna vertrokken we naar **Tudeley**, waar we de prachtige Chagall ramen uit 1974 in de All Saints Chapel gingen bekijken. De kapel zou het enige kerkgebouw in de wereld zijn, waarin alle ramen van Marc Chagall zijn. De vriendelijke kerkgids gaf ons uitleg over het ontstaan van de kapel en van de ramen van Chagall. Het hoofdtraam was ter nagedachtenis van Sarah d'Avigdor-Goldsmid, in 1963 op 21-jarige leeftijd overleden bij een zeilongeluk bij Rye. De mogelijkheid bestaat, dat Chagall uiteindelijk in het vervaardigen heeft toegestemd in verband met de bijzonderheid van haar verhaal en het feit, dat haar ouders christen en joods waren.

Na Tudeley stond nog het tot de National Trust behorende **Sissinghurst Castle** met zijn prachtige tuinen op het programma, een gebied van meer dan 160 hectaren aan akkers en bossen. In 1930 werd dit magnifieke landhuis ontdekt door de schrijfster Vita Sackville-Westen haar echtgenoot Harold Wilson.

(Vervolg van zaterdag 2 mei 2009):

Het was liefde op het eerste gezicht, al moest er veel gebeuren, want het huis was bijna een puinhoop en de tuin schreeuwde om hulp. In de toren richtte Vita haar schrijfkamer in. De tuin was haar lust en haar leven. Deze heeft een ongebreidelde plantenkeuze. De hoofdpaden met open tuinen daar omheen, elk met een eigen kleur, worden aan het eind opgeluisterd met bogen en standbeelden. Omdat het hier vooral een bezoek aan de tuinen betrof, waren gidsen niet nodig en kon ieder op zijn of haar manier, in eigen tempo genieten van de weelderige tuinen met een pracht aan bloemen en planten. Iemand die zijn tuin wil veranderen of inrichten kon hier de nodige ideeën opdoen.

Zondag 3 mei 2009:

Nadat de koffers via de kofferservice in de bus waren gekomen, verlieten we ons hotel om kwart over acht met bestemming **Blenheim Palace in Woodstock (Oxfordshire)**, een van de mooiste voorbeelden van Engelse barok, van de Engelse architect Sir John Vanbrugh. Het schitterende park eromheen is een meesterstuk van Englands grootste landschaparchitect Lancelot Capability Brown. Het Royal Manor of Woodstock, 'n voormalig jachtgoed van de Saksische koningen, was een geschenk van Queen Anne aan John Churchill, hertog van Marlborough (1650-1722), als dank voor zijn overwinning in 1704 op de troepen van Lodewijk XIV bij de Beierse Höchstadt/Blindheim, in het Engels Blenheim genoemd. Kosten noch moeite werden gespaard voor de bouw van een koninklijk en nationaal monument. Door zijn kritische uitlatingen over het hof, viel de hertog echter in ongenade en werd de geldkraan dichtgedraaid en werden de werkzaamheden stopgezet. Na hervatting moest de hertog alles zelf betalen. Zijn vrouw (intussen goed op de hoogte van de waarde van het geld) schrapte elke verspilling en ontsloeg Sir John Vanbrugh. Het gigantische bouwwerk werd pas na de dood van de hertog voltooid in 1722. Anderhalve eeuw later, op 30 november 1874 werd zijn rechtstreekse afstammeling Winston Churchill geboren.

Hoewel het paleis eigenlijk pas om 11.00 opengaat, hadden wij tegen een meerprijs een speciale regeling kunnen treffen, waardoor wij al om tien uur terecht konden. Dat was maar goed ook, want later op de ochtend werd het er erg druk, met bezoekers die vooral voor de Jousting (riddergevechten) kwamen.

Het gebouw (137 meter) heeft zowel invloeden van Palladio, als elementen van Versailles met buitensporige afmetingen en een theatraal aanzien. Het wemelt bovendien van de militaire en patriottische symbolen, zoals de Franse haan op de poort van de binnenhof die door de Engelse leeuw wordt afgetuigd. Aan het 20 meter hoge plafond van de Great Hall prijkt een symbolische schildering van de overwinning van Marlborough, terwijl de herinnering aan Winston Churchill levendig wordt gehouden in een aantal suites en met name in de "kleine" slaapkamer, waarin hij werd geboren. De staatsievertrekken zijn versierd met authentieke en veelal zeer kostbare meubelstukken en portretten van Reynolds, Romney, Van Dijck, John Pipes en Sargent sieren de muren. Hier is menig "trompe l'oeil" te zien, met olieverf direct op het stucwerk. De Long Library met het prachtige stucplafond loopt langs de hele west vleugel van 55 meter lengte en heeft ongeveer 10.000 boeken. De familie Marlborough bewoont delen van dit kasteel nog steeds. Twee gidsen hebben ons daar rondgeleid (de onze was Els Velzenbroek) en veel verteld over de geschiedenis van de Marlborough dynastie en alles wat er mee samen hangt. Na de rondleiding hadden we nog even tijd om in het park rond te kijken, niet voor de Jousting Een zeer interessant bezoek.

Na dit bezoek aan Blenheim Palace, reden we naar **Windsor**, waar we eerste vrije tijd kregen voor de lunch, en daarna gingen we naar **Windsor Castle**, waar we werden rondgeleid door de gidsen Leslie Grou en Hugh Burn, nadat we eerst aan strenge veiligheidscontrole hadden ondergaan.

Vervolg van zondag 3 mei 2009):

Amper waren we op weg naar het grootste kasteel van Engeland en tevens het grootste fort ter wereld, met de bouw waarvan door Willem de Veroveraar werd begonnen, of er zat in de tuin op een kiosk een militaire band te spelen. De privévertrekken van de Queen, die tijdens ons bezoek aanwezig was, zijn uiteraard niet te bezoeken en omdat Hare Majesteit er was, de prachtige St. George's Chapel evenmin. De Henry VIII Gateway, versierd met Tudor rose en de granaatappel van Catherina van Aragón geeft toegang tot het kasteel. De donjon, die men Round Tower noemt, maar ovaal is, stamt uit de 19^e eeuw. Zeer indrukwekkend was de Waterloo Chamber met veel portretten van de hand van Thomas Lawrence. In dit vertrek geeft de koningin jaarlijks een lunch voor de ridders in de Orde van de Kousenband, en het wordt verder gebruikt voor bals, recepties en concerten. In de Garter Throne Room (garter is kousenband) en de Antichambre, komen de ridders bijeen en daar installeert de koningin elk jaar de nieuwe leden, waarna de mis wordt opgedragen in de St. George's chapel.

Evenals bij de instelling van de orde door Edward III, telt de orde nog steeds 25 ridders, waaronder de Prins van Wales en een vertegenwoordiger van land- zee- en luchtmacht. De ridders worden door de vorstin benoemd en zo kan de titel "buitenlandse ridder" worden toegekend aan monarchen of regenten van andere landen, die niet per se christen hoeven te zijn, getuige het feit dat de orde momenteel twee Turkse sultans, twee Iraanse sjahs en vier Japanse keizers telt. De leus van de orde is "Honi soit qui mal y pense".

Na ons zeer interessante bezoek aan Windsor Castle reden we naar Hertfordshire, waar we in **Hatfield** het hotel Ramada Hatfield voor de komende vier dagen betrokken.

Nadat de kofferservice de koffers bij de kamers had gebracht, waren de meesten vrij snel geïnstalleerd, hoewel ook een gast 3 kamers had gehad voordat ze kon uitpakken. Na een aperitiefje liet men zich het avondmaal, dat hier steeds in de vorm van een buffet wordt gepresenteerd, goed smaken. Menigeen vertoefde na het eten nog gezellig in de bar.

Maandag 4 mei 2009: Het oorspronkelijke programma van de reis, hadden we moeten omgooien, i.v.m. de "bank holiday" van vandaag.. Hierdoor was de aanrijtijd soms wat langer, maar dat namen graag voor lief. Omdat een Nederlandse chauffeur geen 7 dagen onafgebroken achter elkaar mag werken, kregen we vandaag een Engelse bus met Engelse chauffeur ter beschikking. De bus was minder comfortabel dan de onze, maar voor een dag viel daar mee te leven.

Onze bestemming van vandaag was **Oxford** en daar aangekomen werden we afgezet bij het Playhouse in Beaumont Street. We troffen onze 2 Nederlandstalige gidsen Mrs. Siertsema en Mrs. Gelens en de Engelstalige Mr. Lowe bij het Martyr's Memorial vlakbij.

Van de ene kant is het jammer dat gidsen altijd afwijken van het afgesproken programma, en dat ze bij het begin van de rondleiding zoveel menen te moeten vertellen, dat ze aan het einde van de tour meestal tijd tekort komen en het laatste gedeelte, dat vaak ook erg interessant is moeten afraffelen. Ondanks deze minpuntjes, moet ik zeggen, dat ze een goede rondleiding verzorgd hadden. Ik liep met een groep met Mr. Lowe en hij deed het prima.

Iets over de universiteit en de colleges. De universiteit zou ontstaan zijn uit de kloosterscholen en het is dan ook niet verwonderlijk dat de colleges op kloosters lijken. De collegegebouwen liggen vaak gegroepeerd om een binnenplein, dat men in Cambridge "court" noemt en in Oxford "quadrangle", afgekort "quad". De studenten waren eerst gehuisvest in "inns and halls", waarvan er in de dertiende eeuw zo'n 120 bestonden.

Langzamerhand ontstonden in de middeleeuwen gemeenschappen, die de naam van colleges kregen, corpora met eigen regels, privileges en bestuur. Veel regels en gebruiken dateren nog uit die tijd. De stad groeide mee maar niet zonder de nodige strubbelingen tussen "town and gown" (stad en toga), want de privileges van de universiteit vielen niet altijd in de smaak bij

(Vervolg van maandag 4 mei 2009):

de burgers. Zo ontstond in 1209 een oproer nadat een student bij het oefenen in het boogschieten een vrouw dodelijk had getroffen.

Als afschrikwekkend voorbeeld werden enkele studenten opgehangen, met als gevolg dat vele studenten en leraren naar Cambridge vertrokken. In Oxford nu zijn 36 colleges en in Cambridge “slechts” 31. Een college bestaat uit een eetzaal (hall), een keuken, een kapel, een bibliotheek en kamers waar de studenten werken en leven. Het is verplicht enkele maaltijden per week in het college te gebruiken.

Een collegegemeenschap bestaat uit een “Head”, “Fellows”, “Graduates”(studenten die hun graad al behaald hebben en “Undergraduates” die nog niet in het bezit zijn van hun eerste graad. Al naar gelang het college, draagt een Head de naam Warden, Master, President, Principal enz. Undergraduates zijn te onderscheiden in studenten die een beurs veroverd hebben en tot de intellectuele elite behoren, zij worden “scholars” genoemd en dragen een lange toga en in “pensioners”, die de meerderheid vormen en op eigen kosten aan de universiteit studeren. Undergraduates gebruiken gezamenlijk de maaltijd in de collegehall en moeten op hun kamers zijn als het college sluit, meestal rond middernacht.

Waren vroeger de colleges slechts alleen voor mannen, in 1896 werden de eerste vrouwen toegelaten.

Terug naar de stadswandeling in Oxford, de universiteitsstad die ook centraal heeft gestaan in de Engelse detective serie Morse en waar we door de gids ook op gewezen werden.

We begonnen in de buurt van het Sheldonian Theater, in de periode 1664-1668 gebouwd door Wren en het old Ashmolean Museum, eveneens een classicistisch gebouw (1683), dat nu bekend is als the museum of History of Science en waar o.a. aan de Oxford English Dictionary wordt gewerkt. We zagen de zeer mooie Bodleian Library, die in de 14^e eeuw gebouwd is en in de 17^e eeuw herbouwd. Deze prachtige bibliotheek met zijn bijna vijf miljoen boeken, manuscripten en kaarten is een van de best uitgeruste ter wereld. De ingang leidt naar het Old Schools Quadrangle, een typische Oxford binnenplaats uit 1439 in Jacobean stijl. Rechts daarvan de Tower of the Five Orders, rijk versierd met de vijf klassieke bouwordes. Er tegenover staat de Divinity School, de theologische faculteit die beroemd is om zijn sluitstenen van de kruinribben. We zagen op de heen- en op de terugweg de “bridge of sighs”, de Oxford brug der zuchten, door de studenten gebruikt om na sluitingstijd van het ene naar het andere gebouw te komen. Verder kwamen stonden we bij de Radcliffe Camera, een rond barokgebouw van James Gibbs. We kwamen langs verschillende colleges en bezichtigden The New College. Dit college werd in 1379 gesticht door William of Wykeham, drie jaar voordat hij Winchester College oprichtte. Er zijn nog een paar oorspronkelijke gebouwen, zoals de Great Quad, een zuiver voorbeeld van de Engelse perpendicular stijl en de schitterende hall, de oudste van Oxford. De ruime 15^e eeuwse kapel heeft geen schip. De glas-in-loodramen van het transept zijn 14^e eeuws. Onder het westraam van Reynolds uit 1777, staat de Lazarus van Epstein. Zoals meestal het geval is, is de kloostergang een oase van rust en van daaruit heeft men een goed zicht op de klokkentoren uit 1400.

Na het bezoek aan het New College, was het tijd geworden om naar de bus terug te gaan.

We reden vervolgens naar **Burford**, waar we een “ploughman’s lunch” hadden in de Cotswolds Arms, een oude pub. Na de lunch vertrokken we voor de rit door de **Cotswolds**, welk prachtige natuurgebied met zijn schattige plaatsjes, het groene hart van Engeland wordt genoemd. We maakten twee stops, één in **Bourton-on-the-Water**, een zeker nu op de vrije dag erg toeristisch plaatsje en één in **Chipping Campden**. Door Bourton-on-the-Water stroomt de Windrush, die gekruist wordt, door een aantal sierlijke, kleine stenen bruggetjes. Aan de oever staan enkele van de mooiste Cotswold huizen. In Chipping Campden liggen aan de lange, gebogen High Street gebouwen uit diverse periodes, allemaal gebouwd van zachte

(Vervolg van maandag 4 mei 2009):

kalksteen. De stad kwam tot bloei door de wolhandel en trok in de twintigste eeuw talentvolle kunstenaars en ambachtslieden aan. De overdekte markt stamt uit 1627 en de St. James kerk die aan Church Street ligt, werd in de 15^e eeuw in Perpendicular stijl herbouwd en is van de mooiste wolkerken uit de Cotswolds. Wolkerken werden gebouwd met geldelijke steun van de wolhandelaren. Het speciale soort schapen van de streek noemt met de Cotswolds Lions en zij leverden, vooral in de 14^e en 15^e de wol die naar Vlaanderen werd uitgevoerd en die de welvaart in de streek bracht.

Ondanks het feit dat het weer vandaag wat minder mooi was dan de vorige drie dagen, was het toch weer een mooie dag, waarop we veel gezien hebben. Nadat we bij het busdepot van chauffeur hadden gewisseld, kwamen we pas even na achten in het hotel aan en gingen we direct aan tafel. Voor het eten hielden we een paar minuten stilte in verband met de dodenherdenking.

Dinsdag 5 mei 2009: Het weer zag er weer beter uit dan gisteren, toen we naar **Cambridge** vertrokken. In deze met Oxford concurrerende universiteitsstad mogen de studenten binnen een straal van 25 km rond de stad geen gebruik maken van auto's of motoren, vandaar de vele fietsers. Doordat het landelijke Cambridge nagenoeg geen industrie heeft, ademt het meer de middeleeuwse sfeer uit dan Oxford. Dit jaar, het Darwinjaar, viert de stad haar 800-jarig bestaan, terugziend op een rijke geschiedenis is ze er trots op dat Charles Darwin daar heeft gestudeerd. Cambridge was in handen van o.a. de Romeinen, de Noormannen, de Saksen, en de Fransen.

De drie stadsgidsen wachten ons op in Queen's Road bij het Coach Drop-Off point. Onze gids, Mrs. Moira Bond, vertelde dat de stad momenteel 18000 studenten telt, verdeeld over 31 colleges.

We begonnen de stadswandeling in de King's Parade, bij de mathematische brug, een houten brug die door speciale mathematische berekeningen van studenten, hoekig is maar optisch rond lijkt. Voorbij deze brug kwamen bij het St. Catherine's College, gesticht in 1473 en harmonieus herbouwd in de 17^e eeuw in warm gekleurde baksteen. De court van dit college heeft een open zijde naar de straatkant toe, zodat we het college vanachter het smeedijzeren hek konden bekijken. Er tegenover zagen we het Corpus Christi College gesticht in 1352. Even verder op ligt aan Trinity Street het befaamde King's College, door Henri VI in 1441 opgericht, dat we van binnen zouden gaan bekijken.

Overweldigend mooi is de kapel van dit college, (88m lang, 29 m breed en 12 m hoog). Ze werd gebouwd in late perpendicular stijl in de periode tussen 1446 en 1515 op initiatief van de koningen Hendrik VI, Hendrik VII en Hendrik VIII.

Het schip met 12 traveeën van John Wastell wordt ondersteund door contreforts die zo smal zijn, dat het lijkt of ze slechts een omlijsting vormen voor de 25 glas-in-loodramen uit de 16de eeuw, met voorstellingen van episodes uit het Oude Testament (boven) en het Nieuwe Testament (onder). Het zware gewelf lijkt in de ruimte te zweven.

De kapel heeft een schitterend oksaal en mooie koorstoelen uit het begin van de renaissance. Achter het oksaal het geweldige orgel in een 17de eeuwse orgelkast. Er hangt een prachtige "Aanbidding der Wijzen" van Peter Paul Rubens in de kapel. We bezochten ook de collegehall waar de tafels voor de studenten op een sobere manier gedekt stonden en de head table voor de hoger geplaatsten in wat chiquere vorm.

Na het King's College kwamen we langs de University Church van St. Mary the Great, de vrij nieuwe John Sartor Monan klok in een etalage, we keken op de binnenplaats van The Eagle, een oude pub, waar we later zouden lunchen. In deze pub kwamen de wetenschappers van het nabijgelegen Cavendish laboratorium regelmatig bij elkaar en het is hier waar Francis Crick en James Watson op 28 februari 1953 hun ontdekking bekendmaakten hoe DNA genetische

(Vervolg van dinsdag 5 mei 2009):

informatie bevat. We liepen verder voorbij het Trinity College en zo kwamen we bij het St. John's College dat we eveneens zouden bezoeken.

Dit college opgericht in 1511, is het op één na grootste college van Cambridge en het portaal, geflankeerd door torentjes en gedecoreerd met schilden, behoort tot de mooiste van de stad. De eerste, tweede en derde binnenplaats zijn voornamelijk in Tudorstijl, Voorbij de 3e binnenplaats leidt de Kitchen Bridge naar een neogotische binnenplaats, de z.g. New Court. De 18^e eeuwse brug geeft een fraai uitzicht op de Bridge of Sighs, van de hand van Hutchinson. Voor dat we bij deze brug kwamen en in de fraai aangelegde tuin, kwamen we nog langs het raam waarachter de invasie van 6 juni gepland werd. Nadat we het exterieur van de round church hadden gezien, werd de wandeling werd besloten op Market Hill waar we de andere twee groepen ontmoetten. De groepen waaierden uit over Cambridge voor de lunch en tegen twee uur troffen we elkaar weer bij het Fitzwilliam Museum, waarin we enkele uren konden doorbrengen. In de tuin van het museum zagen we enkele moderne sculpturen. Het grote museum werd ontworpen door Georges Basevi in een monumentale neoclassicistische stijl en werd geopend in 1843. Het diende (oorspronkelijk om de collecties van viscount Fitzwilliam, geschonken aan de universiteit, te herbergen. John Ruskin schonk het museum 25 aquarellen van Turner.

De Engelsen zijn vertegenwoordigd met Hogarth, Gainsborough, Turner, Constable en Lawrence, de moderne Engelse School door Nicholson, Sargent, Stanley Spencer, Paul Nash en beelden van Epstein en Henri Moore. De Fransen door Courbet, Renoir, Pissaro, Monet, Matisse en beelden van Rodin, Degas en Maillol. De Italianen door o.a. Botticini, Pinturicchio, Titiaan, Tintoretto, Paole Verone en Palina Vecchio. De lage landen weten zich vertegenwoordigd door Joos van Cleef, Van Dijck, Rembrandt, Frans Hals, Hobbema, Ruysdael, P. Breughel de Jongere, Jan Steen en Rubens. De beeldengalerij bevat Egyptische, Assyrische, Cretensische, Griekse en Romeinse oudheden. En er was nog veel meer te zien, zodat eenieder wel iets kon vinden wat hem of haar interesseerde.

Na dit bezoek keerden we terug naar Hatfield. Om kwart voor acht verzamelden we op advies van de vriendelijke gerant in de eetzaal en niet in de bar, voor een gezamenlijke dronk vanwege de bevrijding. Indrukwekkend was het door iedereen uit volle borst meegezongen Wilhelmus, dat, in het buitenland ten gehore gebracht, altijd nog een extra dimensie krijgt.

Woensdag 6 mei 2009:

Om kwart voor negen startte de bus met bestemming **Woburn Abbey**, iets ten noordwesten van Oxford gelegen in een park van ruim 1200 ha. Het is een ontwerp van Humphry Repton Er leven zo'n 1000 herten, verdeeld over 9 soorten, waaronder de *milu's*, die vroeger behoorden tot de kudde van de keizer van China en hier voor uitsterving werden behoed. Omdat we dachten voldoende tijd te hebben, wilde Frank er toeristisch naar toe rijden, maar toen hij door een wegblokkade door de politie gedwongen werd te keren, verloren we zoveel tijd, dat we helaas wat te laat in Woburn Abbey aankwamen. En het was nog wel speciaal voor ons eerder opengegaan. De besproken 6 gidsen stonden al op ons te wachten en omdat we de groepen daags tevoren al hadden samengesteld konden we snel aan de rondleiding door het voormalige klooster beginnen.

Voordat Woburn Abbey privébezit werd van de familie Russell, de hertogen van Bedford, was het vierhonderd jaar lang een cisterciënzerklooster. Nu hebben de hertogen het al meer dan 300 jaar in hun bezit en momenteel wordt het voor een deel bewoond door de 15e hertog en zijn familie.

(Vervolg van woensdag 6 mei 2009):

De noordvleugel werd in 1630 gerenoveerd, maar het gebouw kreeg pas zijn volle luister met de restauratie van de westvleugel in 1747 door Henry Flitcroft en de herbouw van de zuidvleugel in 1787 door Henry Holland. De oostvleugel was ook aan Holland te danken, maar die werd in 1950 gesloopt.

De privévertrekken zijn weelderig gemeubileerd. In de “4th Duke’s Bedroom” hangt een wandtapijt van Mortlake uit 1660, geïnspireerd op Rafaëls “Handelingen der Apostelen”. De plafondschildering uit het midden van de 18de eeuw stelt de vier seizoenen voor.

De 18de eeuwse beeldengroep van Hermaphroditus en Salmacis is van de hand van Delvaux. De “State Rooms” bevinden zich in de vleugel van Flitcroft. De Queen Victoria’s Bedroom is gesierd met etsen van Victoria en Albert. In de Queen Victoria’s Dressing Room hangen kostbare doeken van Hollandse en Vlaamse meesters uit de 17de eeuw, waaronder “Nijmegen aan de Waal” en “Vissers op het ijs” van Albert Cuyp en een portret van Jan Snellinck van Van Dijck. We liepen door de verschillende vertrekken, zoals de Blue Drawing Room met een mooi plafond uit 1756 en een mooie schouw van Rysbrack, de State Dining Room met een Meissner porseleinen servies en portret van Van Dijck, de Reynolds Room met 10 portretten van Reynolds, de Canaletto Room met 21 van Canaletto’s stadsgezichten van Venetië, de bibliotheek met een “Zelfportret” en “de Oude Rabbijn” van Rembrandt. De z.g. Long Gallery, die door zuilen wordt verdeeld, hangt vol 16de eeuwse schilderijen zoals het “Armada Portret van Elizabeth I”.

Na Woburn Abbey waren we van plan geweest naar Milton Keynes te gaan voor de lunch, maar omdat we vertraagd waren, besloten we rechtstreeks naar **Oxford** te rijden om daar te lunchen en het te laat aan de start verschijnen voor de tweede stadswandeling door deze stad, tot een half uur te beperken. We belden de gidsen i.v.m. de vertering en ontmoetten hen om 15.00 uur bij het Martyr’s Memorial. Behalve de reeds van de vorige keer bekende Mrs. Siertsema, maakten nu Mr. May en Mrs. Ward het gidsentrio compleet..

Omdat we maar tot half vijf de tijd hadden, besloten we alleen naar het Christ Church College en naar de kerk van St. Mary the Virgin te gaan. Christ Church College, dat in 1525 door kardinaal Wolsley werd opgericht en in 1532 werd gerenoveerd door Hendrik VIII en waar het team van custodians in marineblauw uniform met zwarte bolhoed de bezoekers welkom heet. Christ Church College wordt ook wel “The House” genoemd en het is het grootste en meest prestigieuze van Oxford. De romaanse kapel verving de oorspronkelijke van St. Frideswide en kreeg in de 16de eeuw de status van kathedraal, de kleinste van het land, maar bleef tegelijkertijd de kapel van het college. De grootste binnenplaats van Oxford is de “Tom Quad”, met gebouwen aan de zuidzijde van Wolsley en aan de noordkant van Dr. Samuel Fell (eind 17de eeuw). Het beeld op de fontein is een kopie van Mercurius van Giovanni da Bologna. De “Tom Tower”, de hoofdingang, heeft een schitterende koepel en werd door Wren gebouwd in een mengstijl van barok en gotiek. Aan de zuidzijde bevindt zich “de Hall” in tudorstijl met een prachtige trap met een waaiergewelf van James Wyatt en een rijk versierde kap. Noordoostwaarts liggen Peckwater Quad en de “Picture Gallery” met werk van grote meesters uit de Italiaans renaissance.

De Christ Church Cathedral is in laat-romaanse stijl met een 16de eeuwse dak en was oorspronkelijk de kerk van de priorij St. Frideswide. Ze heeft een prachtig 15de eeuwse stergewelf boven het koor. De Lucy Chapel heeft een opmerkelijk glas-in-loodraam uit ca. 1330 met een voorstelling van het martelaarschap van Thomas Becket. De Kapittelzaal is in “Early English style”, terwijl de kloostergang laat gotisch is.

Elke avond om 21.05 uur, (21 uur Greenwich tijd) slaat de “Great Tom” met een gewicht van 7 ton, 101 keer, omdat er oorspronkelijk 101 studenten waren.

Verder is het leuk te melden, dat de dochter van Henry Liddell, de deken van Christ Church, model heeft gestaan voor Alice in Wonderland.

(Vervolg van woensdag 6 mei 2009):

De gids wees ons er nog op, dat in een van de raampjes van de kapel van Christ Church College een eigentijds grapje t.w. een wc-pot is verwerkt.

Nadat het College voor de opnames van de Harry Potter film gebruikt is, trekt het sindsdien veel extra bezoekers.

Tot slot gingen we nog naar de kerk van St. Mary the Virgin, de oude universiteitskerk, waar elk zondag gedurende het collegejaar de universiteitsdiensten worden gehouden. In de periode 1463-'90 werden koor en schip in Perpendicular stijl herbouwd op resten van een 11de en 12de eeuwse kerk.

De toren dateert van 1280 en de spits is van de 14de eeuw. De Lady Chapel dateert van 1328. De kerk heeft in de tijd van de godsdiensttwisten een standpunt ingenomen, dat afweek van de rest van Engeland; zij streed in deze vaak voor "verloren zaken". In 1554 werden de bisschoppen Cranmer en Ridley en de aartsbisschop Latimer in de kerk veroordeeld wegens hun afwijkend standpunt ten opzichte van de Roomse leer. Alle drie vonden ze dood op de brandstapel.

Van de St. Mary the Virgin liepen we terug naar Martyr's Memorial, om in St Giles weer in de bus te stappen voor de rit terug naar het hotel. De laatste hele dag in Engeland. Vanavond dus tijd om de koffers te pakken.

Donderdag 7 mei 2009: Hoewel ik er door sommigen van verdacht werd een algemeen wekken te hebben besteld, kon ik er echt niets aan doen, dat tussen zeven en half acht een schel alarm door het hotel klonk. Een brandende toaster in de keuken bleek daar debet aan te zijn geweest. Gelukkig geen echte hotelbrand.

Nadat de bagage was ingeladen, zat iedereen keurig op tijd in de bus en vertrokken we om 9 uur. In het nabijgelegen **St. Albans** stopten we om de kathedraal te gaan bekijken.

De kathedraal van St. Albans is een abdijkerk en de oorspronkelijke abdij was Saksisch, toegewijd aan St. Albanus, de eerste christelijk martelaar van Engeland. De huidige kathedraal met een romaanse, zware vierkante toren in het midden, werd vanaf 1077 gebouwd door de Normandiër Paul van Caen. Lanfranc, aartsbisschop van Canterbury, bouwde een abdij met vijf apsissen, Van Caen bouwde er een met zeven apsissen. Honderd jaar later werd het imposante romaanse schip verlengd in "early English style" en in de 14de eeuw werd de Lady Chapel toegevoegd. Tijdens de Dissolution in 1539 werden de abdijgebouwen vernietigd. De muurschilderingen, door de Puriteinen weg gekalkt, maar tijdens de restauratie van 1877, het jaar dat de kerk tot kathedraal werd verheven, weer ontdekt.

In 1879 kreeg de kathedraal een nieuwe westgevel in Victorian stijl en in 1982 een "postmoderne" kapittelzaal. De schoonheid van de kerk schuilt meer in de details dan in het geheel, zoals de Lady Chapel uit 1320, het oksaal uit 1350, de retabel uit 1484, de graftombe van St. Albanus, de middeleeuwse muurschilderingen en het houtsnijwerk van het prachtige plafond. Een kerk die een bezoek zeker waard was.

Van St. Albans gingen we verder naar **Ashford**, waar we in de pub "New Chimneys" om 12.00 uur hadden afgesproken voor de lunch. Omdat we daar wat te vroeg arriveerden, hadden we mooi de tijd voor de gebruikelijke groepsfoto. Even voor twaalf konden we in de pub terecht en waren we wel toe aan een gezamenlijk aperitief en soep van de dag en een baguette met kip. De Griekse pub-owner zorgde met zijn personeel voor een prettige en efficiënte bediening.

Na de lunch vertrokken we richting Dover voor de oversteek naar Calais. Nu geen formaliteiten van betekenis. De boot was nu wel op tijd vertrokken en ook op tijd in Calais en zo konden we aan de voorlaatste etappe van de thuisreis beginnen.

(Vervolg van donderdag 7 mei 2009):

Omdat onze chauffeur Frank Raven vanwege het rijtijdenbesluit door een collega in Gent zou worden afgelost, heb ik hem in de bus op weg daar naar toe, namens alle deelnemers aan de reis, mogen bedanken voor zijn vakkundig rijden, voor de prettige manier waarop hij zich in ons gezelschap had bewogen en voor de goede samenwerking, die ik met hem had gehad. Bij het overhandigen van de gebruikelijk envelop, werd de dank met een hartelijk applaus ondersteund. In Gent droeg hij de verantwoording over aan zijn collega Roland.

Het afscheidsdiner in Brasserie Het Volk in Gent was voortreffelijk en met een paar glazen wijn erbij liet iedereen zich dat goed smaken. Tijdens het diner bedankte de jongste deelnemster Anne van Melis namens de hele groep, in een gloedvolle speech de Reis- en Activiteitencommissie voor de organisatie, het vele werk voor en tijdens de reis en zij bood de leden van deze commissie daarbij enkele leuke geschenken aan. Namens hen mocht ik iedereen bedanken voor de toegezwaaide lof en voor de cadeaus, daarbij onderstrepend dat de reiscommissie alleen dan met succes kan functioneren, als ze het volledige vertrouwen van zowel het bestuur als de leden geniet en dat is tot nu toe het geval geweest. Wat later nam de nestor van het gezelschap, Frans Hermans, ook nog een keer het woord om zijn lof over het welslagen van deze reis door zuid-Engeland uit te spreken.

Na nog wat verwickelingen met geld pinnen in Gent, konden we de thuisreis aanvaarden en kwamen we even na half een 's nachts in Helmond aan, waardoor het in vaktermen een 8-daagse reis was geworden. Blij en voldaan en nam men afscheid van elkaar, terugziend op een mooie en interessante reis.

Leo van Tilburg, 14 mei 2009.

Met dank aan Anne van Melis voor het corrigeren van dit verslag en voor de aanvullingen die zij gegeven heeft.